

11^Η / ΤΕΛΕΤΗ ΒΡΑΒΕΥΣΗΣ

L'ORÉAL-UNESCO
ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ

Δρ Μιχαέλα Φίλιου

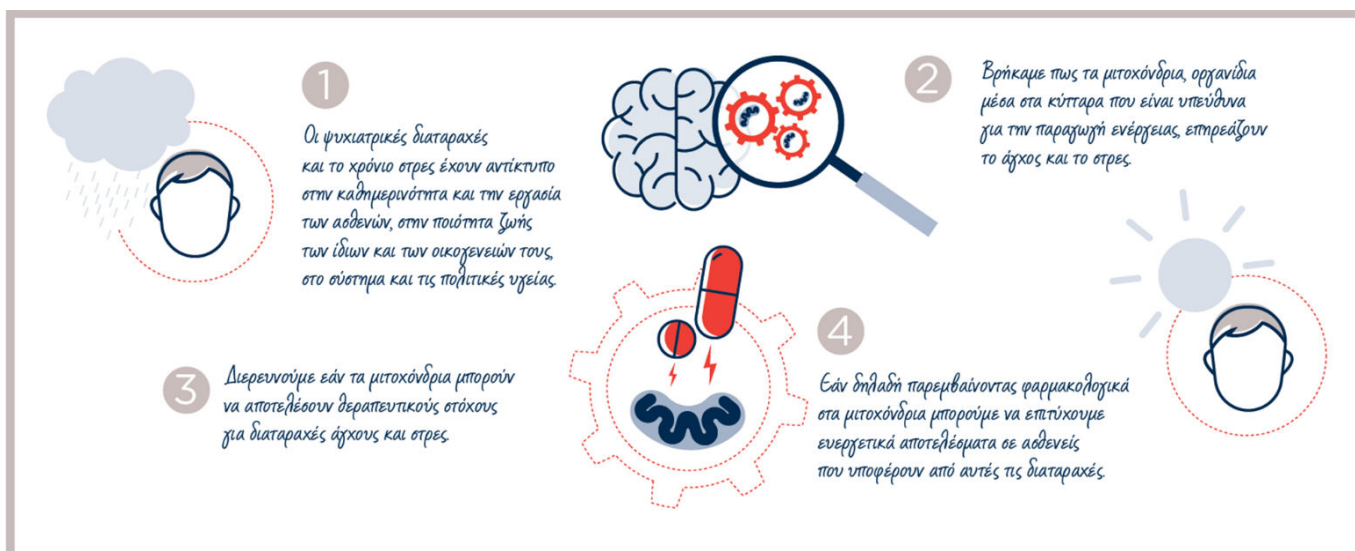

ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΜΟΡΙΑΚΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Βραβεύτηκε για το έργο της «Διερευνώντας νέες θεραπευτικές προσεγγίσεις για νευροψυχιατρικές διαταραχές.»

#FORWOMENINSCIENCE

Οι νευροψυχιατρικές διαταραχές είναι ασθένειες τις οποίες δεν κατανοούμε σε βάθος γιατί γνωρίζουμε λίγα πράγματα για τους μοριακούς τους μηχανισμούς, τι συμβαίνει δηλαδή στη βιοχημεία του εγκεφάλου, σε όσους υποφέρουν από αυτές.

Η έρευνά μου ασχολείται με την κατανόηση της βιολογικής βάσης αυτών των διαταραχών και την εύρεση πιο αποτελεσματικών θεραπειών για την αντιμετώπισή τους.

Οι νευροψυχιατρικές διαταραχές αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα παγκόσμια. Ο σύγχρονος τρόπος ζωής είναι γεμάτος στρες και το χρόνιο στρες συμβάλλει δραστικά στην εμφάνισή τους, ενώ επιβαρύνει όλες τις σωματικές παθήσεις.

Οι ψυχιατρικές διαταραχές και το χρόνιο στρες έχουν αντίκτυπο στην καθημερινότητα και την εργασία των ασθενών, στην ποιότητα ζωής των ίδιων και των οικογενειών τους, στο σύστημα και τις πολιτικές υγείας.

Βρήκαμε πως τα μιτοχόνδρια, οργανίδια μέσα στα κύτταρα που είναι υπεύθυνα για την παραγωγή ενέργειας, επηρεάζουν το άγχος και το στρες. Διερευνούμε εάν τα μιτοχόνδρια μπορούν να αποτελέσουν θεραπευτικούς στόχους για διαταραχές άγχους και στρες, εάν δηλαδή τροποποιώντας φαρμακολογικά τα μιτοχόνδρια μπορούμε να επιτύχουμε ευεργετικά αποτελέσματα σε ασθενείς που υποφέρουν από αυτές τις διαταραχές.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑ

11 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ 11 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι σημαίνει για εσάς το βραβείο L'Oréal-UNESCO Για τις Γυναίκες στην Επιστήμη;

Είναι πολύ μεγάλη χαρά και ενθάρρυνση για να συνεχίσω την έρευνά μου στην Ελλάδα. Αποτελεί επίσης εξαιρετικό κίνητρο για το εργαστήριό μας στο Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ώστε να υλοποιήσουμε με ακόμα περισσότερη όρεξη τα ερευνητικά μας σχέδια και να θέσουμε υψηλότερους στόχους. Η ξεχωριστή φύση του βραβείου, το ότι δηλαδή απευθύνεται σε γυναίκες στα αρχικά στάδια της επιστημονικής τους πορείας, κάνει τη χαρά μου μεγαλύτερη γιατί αναδεικνύει το μοντέρνο και δυναμικό πρόσωπο της έρευνας που θέλουμε να έχει η σύγχρονη Επιστήμη το 2021.

2. Τι σας ενέπνευσε και σας κέρδισε στην Επιστήμη;

Η ελευθερία να ασχολείται κανείς σε βάθος με ένα θέμα που τον συγκινεί. Η δυνατότητα να μπορεί να μελετά αυτό το θέμα από ποικίλες σκοπιές σε διαφορετικά μέρη του πλανήτη. Η διανοητική αυτονομία που έχει ένας επιστήμονας και το ότι μπορεί να αξιολογήσει την εγκυρότητα των σκέψεών του μέσα από πειράματα, ανακαλύπτοντας πράγματα άγνωστα ως τώρα. Το ότι μέσα από την Επιστήμη μπορεί κανείς να συναντήσει εξαιρετικά ενδιαφέροντες ανθρώπους με τους οποίους να μοιράζεται την ίδια συγκίνηση.

3. Τι σας προσέφερε η Επιστήμη;

Άπειρα πράγματα! Προσωπικά, μου προσέφερε την εμπειρία να κάνω έρευνα και να ζήσω σε διαφορετικές χώρες, να συνεργαστώ με ανθρώπους από όλον τον κόσμο με πορείες ζωής διαφορετικές από τη δικιά μου, να ταξιδέψω πολύ, και να έχω τη δυνατότητα να βιοπορίζομαι μελετώντας κάτι που βρίσκω εντυπωσιακό και σημαντικό από την εποχή που ήμουν φοιτήτρια: τη βιολογική βάση των νευροψυχιατρικών διαταραχών.

Ευρύτερα, η Επιστήμη με βοήθησε να σκέφτομαι με τρόπο που βασίζεται σε αντικειμενικά και μετρήσιμα δεδομένα, γνωρίζοντας ταυτόχρονα τα δυνατά και αδύνατα σημεία των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για να παραχθούν τα δεδομένα αυτά. Κάτι που είναι απαραίτητο ώστε να αντιμετωπίζει κανείς γεγονότα με νηφάλια συλλογιστική και να τα αξιολογεί τεκμηριωμένα, χωρίς να παρασύρεται από προκαταλήψεις.

4. Πώς είναι να είσαι Επιστήμονας στην Ελλάδα σήμερα;

Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για νέους ερευνητές στην Ελλάδα ενώ η κατάρτιση που παίρνουμε ως επιστήμονες από τα Ελληνικά Πανεπιστήμια είναι πολύ καλής ποιότητας. Παρόλα αυτά, οι επιστημονικές ομάδες που καταφέρνουν να κάνουν ανταγωνιστική έρευνα στην Ελλάδα είναι αξιοθαύμαστες γιατί παλεύουν σε αντίξοες συνθήκες. Εκτός από την υποχρηματοδότηση, οι ερευνητές και οι καθηγητές στα Ελληνικά Πανεπιστήμια ερχόμαστε αντιμέτωποι με μία υπέρμετρη γραφειοκρατία σε σχέση με άλλες χώρες, η οποία επιβαρύνει εμάς τους ίδιους και παρεμποδίζει σε

δυσανάλογα μεγάλο βαθμό την υλοποίηση της έρευνάς μας. Αυτό χρειάζεται οπωσδήποτε να το αλλάξουμε ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον φιλικότερο για την επιστημονική έρευνα στην Ελλάδα.

5. Πώς επηρέασε η πανδημία την ερευνητική σας δράση;

Οι ερευνητές σε όλα τα πεδία της Επιστήμης που περιλαμβάνουν πειράματα με φυσική παρουσία στο εργαστήριο επηρεαστήκαμε σημαντικά, καθώς η ερευνητική δραστηριότητα επιβραδύνθηκε ή και σταμάτησε εντελώς για κάποιο διάστημα. Από την άλλη πλευρά, οι συγκεκριμένες συνθήκες μας έδωσαν τη δυνατότητα να εξοικειωθούμε με νέες τεχνολογίες ώστε να μπορούμε να συνεργαζόμαστε από απόσταση. Πολλά συνέδρια και ομιλίες διοργανώνονται πλέον διαδικτυακά και είναι διαθέσιμα στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα. Η ανοιχτή διαδικτυακή πρόσβαση σε επιστημονικές δραστηριότητες είναι κάτι που μπορούμε να κρατήσουμε και μετά την εξομάλυνση της κατάστασης.

6. Πως είναι να είσαι Επιστήμονας και Γυναίκα;

Θέλω να πιστεύω πως έχουν γίνει κάποια βήματα σε παγκόσμιο επίπεδο, ώστε αυτές οι δύο ιδιότητες να μπορούν να είναι συμβατές μεταξύ τους εάν μία γυναίκα επιθυμεί να τις συνδυάσει. Υπάρχει όμως πολύς δρόμος ακόμα να διανυθεί. Χρειάζεται σε συλλογικό και θεσμικό επίπεδο, τόσο ως κοινωνίες όσο και ως επιστημονική κοινότητα, να υιοθετήσουμε τα κατάλληλα μέτρα ώστε το να είναι κανείς επιστήμονας και γυναίκα να αποτελεί μία πλήρως εφικτή και ρεαλιστική επιλογή ζωής. Αυτό π.χ. θα πρέπει να αντανakλάται τόσο στη νομοθεσία όσο και στην επιλογή επιστημονικού προσωπικού έτσι ώστε μια γυναίκα που αποφασίζει να κάνει παιδιά να μη βρίσκεται αυτόματα αντιμέτωπη με το δίλημμα 'καριέρα ή οικογένεια' επειδή θα απέχει κάποιο διάστημα από την έρευνά της για το λόγο αυτό.

7. Τι θα ευχόσασταν για το μέλλον της Επιστήμης στη χώρα μας;

Να δοθούν συγκεκριμένες, βιώσιμες και με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό ευκαιρίες στους νέους επιστήμονες που αναγκάζονται να φύγουν στο εξωτερικό, για να επιστρέψουν στην Ελλάδα και να μπορούν να συνεχίσουν την επιστημονική τους δράση εδώ με ανάλογες προϋποθέσεις. Να μειωθεί η γραφειοκρατία της έρευνας που επιβαρύνει τους επιστήμονες και η χρηματοδότηση της επιστημονικής δραστηριότητας να αποτελεί σταθερή προτεραιότητα της Πολιτείας, ανεξάρτητα από τις εναλλαγές των κυβερνήσεων.

8. Τι μήνυμα στέλνετε στις νέες γυναίκες που θέλουν να ακολουθήσουν επιστημονική καριέρα;

Να το κάνουν και να μην αποθαρρύνονται από τίποτα! Έχουμε τόσα παραδείγματα γυναικών που ξεκίνησαν από πολύ διαφορετικές αφετηρίες και κατάφεραν να κάνουν επιστημονικές ανακαλύψεις που άλλαξαν τις ζωές όλων μας. Υπάρχουν πλέον δράσεις, όπως τα βραβεία L'ORÉAL-UNESCO Για τις Γυναίκες στην Επιστήμη, οι οποίες αναγνωρίζουν και στηρίζουν αυτόν το στόχο. Είναι μια διαδρομή που πραγματικά αξίζει τον κόπο.

9. Τι είναι αυτό που σας εμπνέει;

Τα μικρά καλά νέα. Όταν δουλεύουμε για κάτι ως ομάδα στο εργαστήριό μας και το καταφέρνουμε. Το Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών στο οποίο εργάζομαι, όπου προσπαθούμε καθημερινά να κάνουμε ό,τι μπορούμε ώστε να γίνει καλύτερο. Ο ενθουσιασμός των φοιτητριών και φοιτητών όταν τους αγγίζει κάτι καινούριο που μαθαίνουν στη Βιολογία και η χαρά τους όταν πετυχαίνουν τις πρώτες τους νίκες ως νέοι επιστήμονες. Οι καινούριες ιδέες και οι συνεργασίες που προκύπτουν στις πιο σουρεαλιστικές συνθήκες.

10. Τι είναι αυτό που σας δίνει δύναμη;

Στην Επιστήμη, οι καλοί συνεργάτες και στη ζωή, οι συνοδοιπόροι μου.

11. Τι είναι αυτό που σας τρομάζει;

Το να έχει απογοητευτεί κανείς τόσο πολύ από κάτι, ώστε να μη νοιάζεται πια.

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΟΥ ΠΟΡΕΙΑ

Είμαι Επίκουρη Καθηγήτρια Βιοχημείας στο Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και υπεύθυνη του εργαστηρίου Βιοχημείας. Από το 2020 είμαι επίσης Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια στο Τμήμα Βιοϊατρικών Ερευνών του Ινστιτούτου Μοριακής Βιολογίας και Βιοτεχνολογίας στο Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας.

Σπούδασα στο Τμήμα Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών, απ' όπου αποφοίτησα με τον υψηλότερο βαθμό πτυχίου του έτους και στη συνέχεια έφυγα στο εξωτερικό όπου έμεινα για 13 χρόνια. Έκανα μεταπτυχιακές σπουδές στη Μοριακή Γενετική Ανθρώπου στο Imperial College (Λονδίνο, UK) και είμαι διδάκτορας του Ludwig Maximilian University (Μόναχο, DE). Εργάστηκα ως υποψήφια διδάκτορας και έπειτα ως μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Max Planck Institute of Psychiatry (Μόναχο, DE). Το 2013 ήμουν επισκέπτρια ερευνήτρια στο Harvard Medical School (Βοστώνη, MA, USA) με υποτροφία από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Μοριακής Βιολογίας (EMBO).

Το ερευνητικό μου έργο εστιάζεται στη μελέτη των μοριακών μηχανισμών των νευροψυχιατρικών διαταραχών χρησιμοποιώντας προσεγγίσεις πρωτεομικής, μεταβολομικής, φαρμακολογίας και συμπεριφορικής βιολογίας. Οι στόχοι της ερευνητικής ομάδας του εργαστηρίου Βιοχημείας είναι η κατανόηση του πώς τα μιτοχόνδρια, οργανίδια του κυττάρου που παράγουν ενέργεια, ρυθμίζουν το στρες και το άγχος, και η διερεύνηση των μιτοχονδρίων ως θεραπευτικών στόχων για νευροψυχιατρικές διαταραχές.

Για τη δουλειά μου έχω τιμηθεί με Young Investigator Awards από την Παγκόσμια Εταιρεία Ενώσεων Βιολογικής Ψυχιατρικής (WFSBP) και την Ευρωπαϊκή Εταιρεία Πρωτεομικής (EuPA) καθώς και με το Mifek-Kirschner Award από το Max Planck Institute of Psychiatry. Διδάσκω Βιοχημεία σε προπτυχιακούς φοιτητές και σε μεταπτυχιακά προγράμματα σε Ελληνικά Πανεπιστήμια. Είμαι κριτής ερευνητικών προγραμμάτων σε Ευρωπαϊκούς οργανισμούς χρηματοδότησης και συμμετέχω ενεργά σε δράσεις επιστημονικής διάχυσης και mentoring. Έχω δημοσιεύσει 41 άρθρα σε διεθνή περιοδικά (1223 αναφορές, h-index 22) και 4 κεφάλαια σε διεθνείς εκδόσεις βιβλίων. Για την έρευνά μου έχω λάβει χρηματοδότηση ως επιστημονικά υπεύθυνη προγραμμάτων από τα DFG και DAAD στη Γερμανία και από τα ΕΛΙΔΕΚ, Fondation Santé και ΕΣΠΑ στην Ελλάδα.